

Yazan Jordi Sierra i Fabra
Resimleyen Bilge Yıldız Abur
Türkçesi Simlâ Gürcan

Çocuk Roman * 156 sayfa * 13x19,5 cm
Sınıflar: 5.Sınıf 6.Sınıf 7.Sınıf 8.Sınıf
Yayın Tarihi, 2020

Temalar • fen bilgisi • deney • elementler
• macera • öğretmen-öğrenci iletişimi
• arkadaşlık • kararlılık ve ısrar
• periyodik tablo • bilim insanları
• laboratuvar • dedektiflik

Temalar-Kavramlar

Elementler ve Periyodik Tablo

Romanın genelinde periyodik tablo çocuklara bir rehber olarak kullanılarak bilmecelerin çözümü sağlanıyor ve okuru elementlerin yaşamımızdaki önemi üzerine düşünmeye yöneltiyor. Bölüm başlıkları elementlerin atom numaralarıyla belirlenmiş. Bu yaklaşım, okura kitabın elementler ve onların özellikleri ekseninde ilerleyeceğine dair ipuçları sunuyor.

Arkadaşlık

Üç öğrenci, bir bakıma gönüllü, bir anlamda zorunlu yolculukları boyunca işbirliğinin önemini anlıyor. Sonuca ancak birbirleriyle dayanışma içinde kalarak ulaşabileceklerini fark eden kahramanlarımız arkadaş olmanın değeri üzerine düşünme fırsatı buluyor.

Laboratuvar-Deney

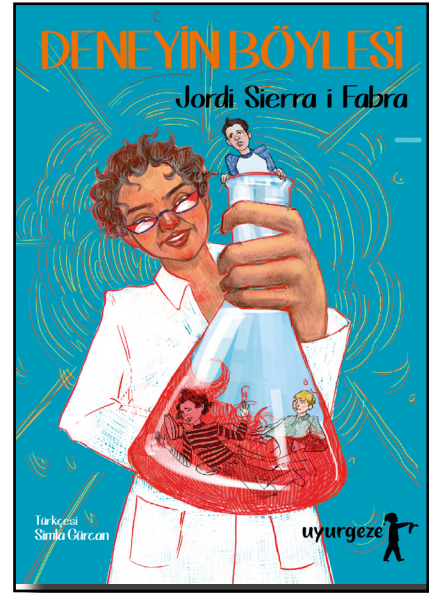
Uzun yıllar içinde kurduğu laboratuvar Fernanda Öğretmen için çok önemlidir. Fen bilimleri için olmazsa olmaz deneylerin mekânıdır. Laboratuvarı yerle bir olan öğretmen bu kez sıradışı bir deney tasarlar. Laboratuvar olarak da bütün bir şehri kullanır.

Kararlılık ve İsrar

Kitap boyunca çocuklar defalarca vazgeçme ve sürdürme arasında gidip geliyor. Zaman zaman boylarını aşacağını düşündükleri bilmeceler yollarını kesiyor. Fakat her seferinde kararlılık göstererek oyuna devam ediyorlar. Kendilerine güvende ısrarları sonucunda başarıya ulaşıyorlar nihayet.

Dedektiflik

Hikâye Fernanda Öğretmen'in oluşturduğu gizemli bir oyun aracılığıyla bir bakıma polisiye bir kurguya, bir dedektiflik romanına dönüşüyor. Fen bilimleri kavramlarının kullanıldığı, kimya diliyle oynanan ve periyodik tablo sayesinde çözüme ulaştırılacak bir oyun.

Öğretmenlere Etkinlik Önerileri

Tartışma Sınıfça şu başlıklarda tartışma yapılabilir:

- Kimya ya da elementler hakkında bilgi sahibi olmak gündelik hayatta işimize yarar mı?
- Ana karakterler Jorge, Petra ya da Max'in yerinde siz olsaydınız nasıl tepki verirdiniz? Fernanda Öğretmen gibi eğitimde farklı yöntemler kullanmaktan çekinmeyen öğretmenleriniz oldu mu?
- Hayatınızı olumlu ya da olumsuz etkileyen kazalar yaşadınız mı?

Sözlü Anlatım Öğrenciler kitapta adı geçen bilim insanlarından birini seçip, onun hakkında yaptıkları araştırmaları anlatabilirler.

Araştırma Öğrenciler, Periyodik Tablo'nun tarihini, gelişim aşamalarını ve özelliklerini araştırıp pano oluşturabilir.

Münazara Sınıf; matematik, fen bilimleri gibi dersleri öğrenmenin yaşamda bir karşılığı olduğu ya da olmadığı yönünde düşünen gruplara ayrılabilir. Her grup sırayla düşüncelerini örnekler ve kanıtlar sunarak savunabilir.

Resim Kitap kapağında karakterlerden oluşan bir görsel var. Bunun yerine öğrenciler kimya sembollerinin yer aldığı daha soyut, alternatif bir kitap kapağı tasarlayabilir.

Sergi Kitapta adı geçen bilim insanlarının hayat öyküleri araştırılarak bir sergi oluşturulabilir.

Bulmaca

- Çocuklar kitaptaki sözcük avı bulmacasının benzerini kendi seçecekleri bilimsel ya da başka bir disiplinden terimlerle oluşturabilir. Bu bulmacalar sınıfta paylaşılıp birlikte çözülebilir.
- Öğrenciler periyodik tablodaki sembolleri kullanarak çeşitli kısa mesajlar oluşturabilir.

Film Gösterimi Öğrenciler birlikte seçtikleri bilimsel içerikli bir filmi izleyip ardından üzerine sohbet edebilirler.

Yorumlar

"Aslında her iyi yazar ve iyi öğretmen bildiği basit bir gerçek bu. Çocuğun merakını kaşıyacak, ilgisini çekeceksin ki ona kitabını okutabilesin veya dersini dinletebilesin. Jordi Sierra i Fabra, okurunda bu merak duygusunu uyandırabildiği için iyi bir yazar. Kahramanı Fernanda Öğretmen, öğrencilerinin fiziğe ve kimyaya ilgilerini çekebildiği için iyi bir öğretmen. Ve hiç kuşkusuz Deneyin Böylesi, sadece çocukları değil her yaştan okurlarını, hayli ustalıkla kotarılmış böyle yüksek bir gerilimin içine atıp merak içinde bıraktığı için iyi bir roman.

Keşke bütün yazarlarımız Fabra, keşke bütün öğretmenlerimiz Fernanda Öğretmen ve keşke yazdığımız bütün kitaplar Deneyin Böylesi gibi çocuklardaki merak duygusuna saygı duyup, anlatacaklarını veya öğreteceklerini bu merak prensibi doğrultusunda anlatıp öğretebilseler." -Gökhan Yavuz Demir, İyi Kitap

"Jordi Sierra i Fabra bu tür söz oyunlarının çok ötesine geçiyor. Kitap, elementlerin hem sembolleri hem de periyodik tablodaki sayısal değerleri kullanılarak hazırlanmış zihin açıcı bulmacamsı sorular aracılığıyla genç okurların fen bilimlerine olan ilgilerini artırma işlevi görüyor. Talihsiz bir kazayla fen laboratuvarını havaya uçuran Jorge, Petra ve Max'ın soluk soluğa ilerleyen serüvenini izlerken hep birlikte kimya çeşnili bir polisiye romanı tadı alıyoruz." -Hüseyin Erçin, Bilim ve Gelecek

Yazarla Tanışın

JORDİ SIERRA İ FABRA

İspanyol çocuk ve gençlik edebiyatının güçlü kalemlerinden Jordi Sierra i Fabra, 1947 yılında Barcelona'da doğdu. Müzik ve edebiyat tutkunu bir çocuk olarak hayalini kurduğu yazarlık serüveni, yirmi beş yaşında yayınladığı ilk kitabıyla başladı. Eserleri, pek çok dilde yayınlandı ve övgüyle karşılandı. "Kafka ve Gezgin Bebek" kitabıyla 2007 İspanya Kültür Bakanlığı Ulusal Ödülünü kazandı. İspanyol çocuk ve gençlik edebiyatına yaptığı katkılar nedeniyle ülkesinde ve dünyada otuzdan fazla ödüle değer görüldü. Çeşitli edebi türlerde iki yüzden fazla eser veren Fabra, 2004'te İspanya kütüphaneleri istatistiklerinde, gençler tarafından en çok okunan yazar olarak dikkatleri üzerine çekti. Kitapları on iki milyon satış rakamına ulaşan yazarın adına 2005 yılından itibaren genç yazarları teşvik etmek amacıyla Jordi Sierra i Fabra Edebiyat Ödülü veriliyor. Yazarlığın yanı sıra, müzik eleştirmenliği yapan ve rock dergileri de yayımlayan Fabra, İspanya ve Kolombiya'da kurduğu vakıflar aracılığıyla çocukların yaşam standartlarını yükseltmek için eğitim, sosyal projeler ve yaratıcı yazarlık çalışmalarını sürdürüyor.

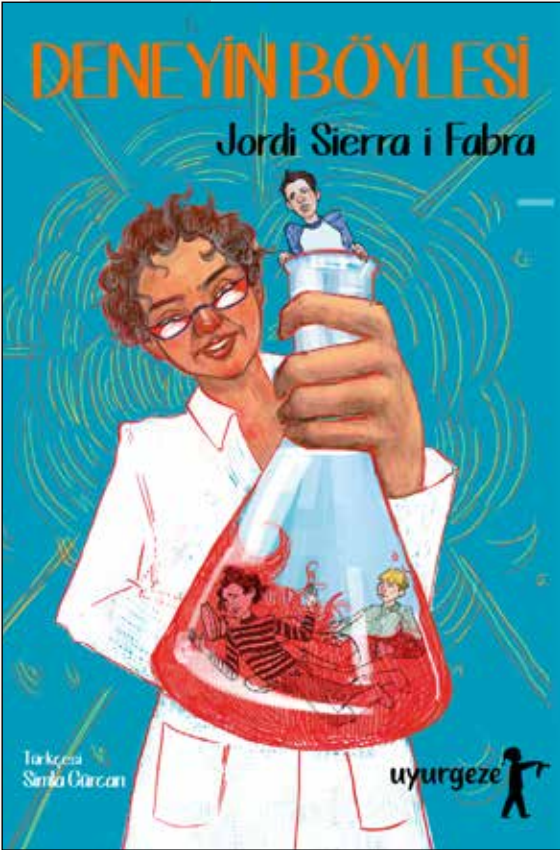
Kitabın böylesi

Yazan: Gökhan Yavuz Demir

Deneyin Böylesi
Jordi Sierra i Fabra
Türkçeleştiren: Simla Gürcan
Uyurgezer Kitap, 137 sayfa

Biz yetişkinler ilgimizi çekmeyen, merak etmediğimiz bir şeyi izlemiyor, okumuyor, ona vakit ayırmıyor ve onunla ilgilenmiyorsak, aynı özgürlüğe çocuklarımızın da hakkı olduğunu kabul etmek zorundayız.

Güz kâh güneşle kâh sağanak yağmurla kendini iyice hissettirdiğinden beri, Kocabaş kışa hazırlanıyor. Kışın soğuk günlerinde kendini sıcak tutması için yağlanması lâzım. O yüzden kargolarla değil de daha çok boğazıyla meşgul oluyor. Kargodan çıkan Jordi Sierra i Fabra'nın *Deneyin Böylesi* kitabıyla sanırım o yüzden çok ilgilenmiyor. Aslında önce ben de şaşırıyorum. İçinde periyodik cetvel, bol miktarda element ve formül içeren bu kitabı acaba editörüm, orta okuldan sınıf arkadaşım olan Toprak Işık'a gönderecekti de yanlışlıkla bana mı gönderdi, diye geçiriyorum. Fakat bunca senede, iyi yazılmış bir kitabı kokusundan tanımakta ustalaştığımdan olsa gerek, hemen kendimi romana kaptırıyorum.

Kitabın ilk hoşluğuyla daha ilk bölümde karşılaşıyorum. Kitabın bölümleri birden başlamıyor. Bölüm başlıkları için Fabra, sayıları değil de kitabın sonuna eklediği periyodik tabloyu kullanmayı tercih etmiş. Bu nedenle ilk bölüm H, yani bir numaralı element olan hidrojen. Gerçekten hoş olmuş.

Roman Jorge, Petra ve Max'in okulun fen laboratuvarını havaya uçuran bir deney kazasına yol açmalarıyla başlıyor. Oysa laboratuvar, fen bilgisi öğretmenleri Fernanda Öğretmen'in her şeyidir. Yani bu durum kahramanlarımızın yanına kâr kalmayacaktır. Fernanda Öğretmen onlara öyle bir ders verecektir ki fizik ve kim-

yayı ciddiye almanın ne kadar hayati olduğunu Jorge, Petra ve Max de nihayetinde öğrenecektir.

Bütün romana dinamizmini veren de zaten Fernanda Öğretmen'in bu haylaz öğrencilerine, hayatta fizik ve kimyanın ne kadar önemli olduğunu öğretmek için tasarladığı kumpastır. Bu öyle bir deneydir ki Jorge, Petra ve Max zamanla yarışmak zorundadırlar. Zaman aleyhlerine işlemektedir, çünkü bu deneyin sonunda çözmeleri gereken problemleri çözemezlerse hayatlarını kaybedeceklerdir. En azından onlar öyle sanmaktadırlar.

Fernanda Öğretmen'in kesin talimatıyla bütün sınıf Cumartesi günü okulda toplanır ve bir takım renkli sıvıları sırayla içerler. Aslında hangi renk sıvıyı içtiklerinin bir kıymeti yoktur, çünkü ihale her hâlükârda bizim üç haylaza kalacaktır. Fernanda Öğretmen bu üçlüye bir zarf bırakmıştır. Bu zarfta, günün sonuna kadar, içtikleri kırmızı renkli sıvıdaki zehirin panzehirini bulmaları için çözmeleri gerekecek olan problemlerin ilki vardır. Bu deneyde üç kahramanın yardım alabilecekleri bir başkası da yoktur. Onlar için çok korkutucu olsa da biz okurlar için okuması çok keyifli olan fizik, kimya ve matematik bulmacaları, her çözümün arkasından yeni bir zarfta kahramanlarımızı bekliyordur.

Bir zamanlar kendi çocukluğumda, şimdilerde ise çocuğu olan yakın çevremde işittiğim şikâyetler hiç değişmedi: "Ne yapsak kitap okumuyor," veya "Ne dersek diyelim ders çalışmıyor." Çocukken, buna şimdiki gibi hazır bir cevabım yoktu elbette ama geçen zaman içinde tecrübeyle böyle bir cevaba ulaştım: Merak!

Eğer bir çocuk okumasını söylediğiniz kitabı veya çalışmasını istediğiniz dersi merak etmiyorsa, haklı olarak o kitabı okumayacak ve o derse çalışmayacaktır. Nasıl ki biz yetişkinler ilgimizi çekmeyen, merak etmediğimiz bir şeyi izlemiyor, okumuyor, ona vakit ayırmıyor ve onunla ilgilenmiyorsak, aynı özgürlüğe çocuklarımızın da hakkı olduğunu kabul etmek zorundayız.

Aslında her iyi yazar ve iyi öğretmenin bildiği basit bir gerçek bu. Çocuğun merakını kaşıyacak, ilgisini çekeceksin ki ona kitabını okutabilesin

veya dersini dinletebilesin. Jordi Sierra i Fabra, okurunda bu merak duygusunu uyandırabildiği için iyi bir yazar. Kahramanı Fernanda Öğretmen, öğrencilerinin fiziğe ve kimyaya ilgilerini çekebildiği için iyi bir öğretmen. Ve hiç kuşkusuz *Deneyin Böylesi*, sadece çocukları değil her yaştan okurlarını, hayli ustalıklı kotarılmış böyle yüksek bir gerilimin içine atıp merak içinde bıraktığı için iyi bir roman.

Keşke bütün yazarlarımız Fabra, keşke bütün öğretmenlerimiz Fernanda Öğretmen ve keşke yazdığımız bütün kitaplar *Deneyin Böylesi* gibi çocuklardaki merak duygusuna saygı duyup, anlatacaklarını veya öğreteceklerini bu merak prensibi doğrultusunda anlatıp öğretebilseler.

Eminim, bir yerlerde bu yazıyı okuyorsa dostum Toprak Işık, çocukken böyle bir roman okumuş olsam, benim hayatımın daha değişik şekillenip şekillenmeyeceğini düşünüyordur. *Deneyin Böylesi*'ni okuyunca ben de bunu düşündüm. Fizik ve kimyayla illâ ki fizikçi, kimyacı veya mühendis olmak için ilişki kurmak zorunda değiliz. Genç yaşta fizik ve kimya öğrendikten sonra yine sosyolog, edebiyatçı veya felsefeci olabiliriz. Bizim toplum olarak yanılığımız burada başlıyor. Bir disiplini sonunda illâ ondan hayatımızı kazanmak için öğrenmek istiyoruz. Oysa insan kendi sahasının dışında kalan alanlarla ilişki kurarak hayatını zenginleştirebilir. Nitekim Jorge, Petra ve Max de daha sonraki hayatlarında muhtemelen mühendis veya fen bilgisi öğretmeni olmayacaklar. Ama her ne iş yapıyor olurlarsa olsunlar, o işi fizik ve kimya biliyor olmanın farklı bakış açısına sahip olarak yapacaklar. Asıl hedef hayatımızı zenginleştirmek olmalı.

Kocabaş şu an için hayatını zenginleştirmekten ziyade daha fazla yağlanmak için yiyecek yeni şeyler bulmakla meşgul. Bense bir ara *Sınavın Böylesi*'ni de okusam diye hesaplar yapmaktayım.■

Çevirinin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★☆☆

Kurgunun özgünlüğü-tutarlılığı ★★★★★★☆☆

Kahramanların işlenişi ★★★★★★☆☆

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★☆☆